

Zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci září 2009

Ing. Daniela Chamoutová, Ing. Jiří Vojtěch, Národní ústav odborného vzdělávání
listopad 2009

NÚOV každoročně zpracovává studii **Nezaměstnanost absolventů středních a vyšších odborných škol**, která vychází z **dubnových údajů** o počtech nezaměstnaných a zobrazuje situaci čerstvých absolventů škol na trhu práce podrobně v rozčlenění dle úrovní vzdělání a skupin oborů, ve kterých se vzdělávali. Převážná část této studie popisuje situaci v nezaměstnanosti absolventů škol **v prvním roce po úspěšném ukončení studia**, čili zkráceně – **čerstvých absolventů**.

Od podzimu 2008 se v české ekonomice projevuje celosvětová hospodářská krize, která měla dopad i na domácí trh práce. Počet pracovních míst v ekonomice se v důsledku recese výrazně snížil a rostla celková nezaměstnanost. To se projevilo i v nezaměstnanosti absolventů a počty nezaměstnaných absolventů škol k 30. dubnu 2009 byly u většiny skupin oborů vzdělání vyšší než v dubnu předchozího roku.

Od června 2009 začala na trh práce proudit **nová vlna absolventů**, hledajících uplatnění. Vzhledem k trvající recesi považuje NÚOV za důležité připravit **mimořádnou zprávu** o vývoji počtů nezaměstnaných čerstvých absolventů škol k září 2009. Vzhledem k tomu, že v této době nejsou k dispozici počty absolventů, kteří ukončili studium v tomto kalendářním roce, není možné pracovat podobně jako ve studiích vycházejících z dubnových hodnot s údaji o míře nezaměstnanosti absolventů a je nutné při porovnání vycházet pouze z údajů o jejich počtech.

Podkladem pro zpracování zprávy jsou údaje o počtech absolventů škol, kteří ukončili studium v uplynulých dvanácti měsících před okamžikem zjišťování a byli evidováni u úřadů práce k 30. září 2009. Je to **19 128 nezaměstnaných absolventů středoškolského studia a 949 absolventů VOŠ**. Pro srovnání jsou používány i údaje k 30. dubnu 2008 a 2009 a 30. září 2008. Údaje jsou zveřejňované MPSV v pololetních statistikách absolventů.

Sledování meziročních změn počtů nezaměstnaných absolventů jednotlivých skupin oborů vzdělání v rámci určité kategorie má ovšem smysl pouze v případě většího počtu absolventů. V případě nízkých počtů nezaměstnaných ve sledované skupině jsou vypočtené procentuální výkyvy velmi silně ovlivněny úbytkem i pouhého jediného nezaměstnaného, dále jsou ovlivněny i rozdílným počtem absolventů ve sledovaných rocích. Proto je v této zprávě **pozornost věnována pouze početnějším skupinám nezaměstnaných absolventů** (alespoň v řádu několika desítek).

V následujících tabulkách a grafech jsou porovnávány **meziroční změny** počtů nezaměstnaných čerstvých absolventů v dubnu a září. Zářijová meziroční změna vyjadřuje, o kolik procent se změnil (většinou zvýšil) počet nezaměstnaných evidovaných k 30. září 2009 oproti stavu k 30. září 2008.

Počty nezaměstnaných absolventů škol podle kategorií vzdělání

Počty nezaměstnaných absolventů středního vzdělávání jsou zde sledovány jak v členění podle stupňů vzdělání: střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou, tak v hlubším členění. Pro střední vzdělání s výučním listem v oborech s písmeny E a H v kódu, pro střední vzdělání s maturitní zkouškou je členění údajů podle toho, zda je součástí vzdělání odborný výcvik (pak se jedná o obory, které mají v kódu L/0), nebo jde o odbornou přípravu profesního charakteru bez odborného výcviku (v kódu takových oborů je písmeno M), nebo o obory nástavbového studia po vyučení (v jejich kódu je L/5) a samostatně jsou uváděny gymnaziální obory (skupina 79, v kódu písmeno K).

V souhrnu bylo v září 2009 evidováno na úřadech práce 8 179 absolventů středního vzdělání s výučním listem (v oborech kategorie E a H), což je o 43 % více než ve stejném období předchozího roku.

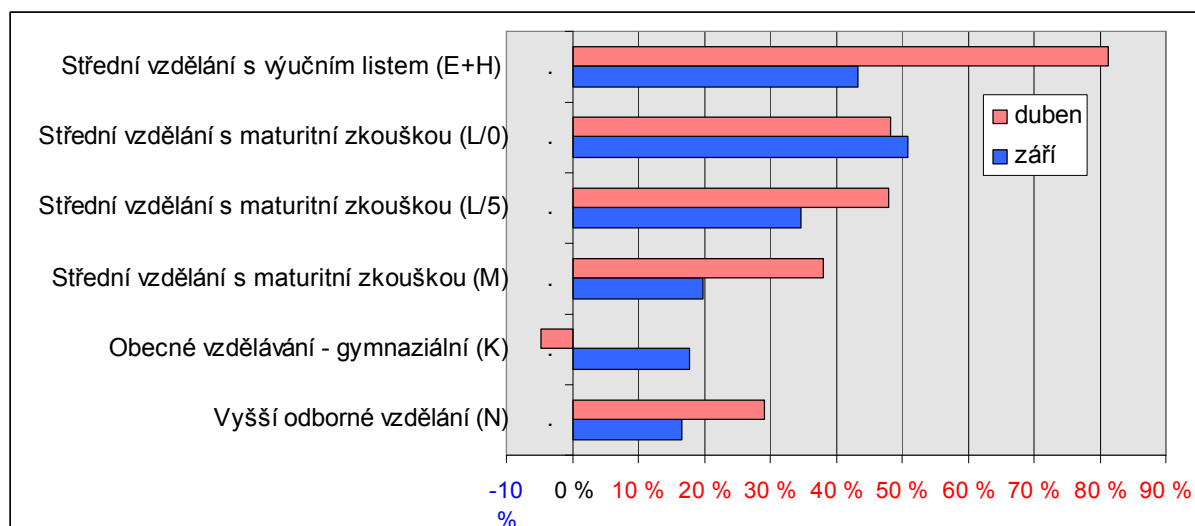
V maturitních oborech bylo v září 2009 evidováno celkem 10 949 absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou, což je o 27 % více než v předchozím roce. Z hodnot uvedených v tabulce sice vyplývá, že v souhrnu je meziroční nárůst počtu nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou nižší než u absolventů s výučním listem, nicméně v rozdělení podle kategorií vzdělání je vidět, že počet nezaměstnaných absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (kat. L/0) vzrostl v důsledku krize o něco více než u absolventů s výučním listem.

V září 2009 bylo evidováno 949 nezaměstnaných čerstvých absolventů VOŠ, což bylo o 17 % více než ve stejném období loňského roku.

Tab. 1: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů v členění podle stupně a kategorie vzdělání

Katg. vzděl.	Kategorie vzdělání	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
E+H	Střední vzdělání s výučním listem (E+H)	2487	5704	4512	8179	81 %	43 %
L0	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (L/0)	523	1220	776	1842	48 %	51 %
L5	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (L/5)	652	1832	965	2468	48 %	35 %
M	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (M)	2575	5098	3555	6110	38 %	20 %
K	Obecné vzdělávání - gymnaziální (K)	615	449	586	529	-5 %	18 %
K,L,M	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	4365	8599	5882	10949	35 %	27 %
N	Vyšší odborné vzdělání (N)	316	814	408	949	29 %	17 %

Obr. 1: Meziroční nárůsty počtů nezaměstnaných podle kategorií vzdělání

Je zřejmé, že i v pohledu meziročních nárůstů zůstává zachováno pravidlo, že absolventi s vyšší úrovní vzdělání jsou zpravidla nezaměstnaností postiženi v menší míře, díky širším možnostem pracovního uplatnění nebo pokračování ve studiu.

Z grafu je zřejmé, že meziroční nárůst v dubnových hodnotách počtu nezaměstnaných absolventů je ve většině případů výrazně vyšší než byl nárůst v zářijových termínech. Prudký příchod krize a výrazné propouštění se zřejmě dotklo i absolventů, kteří si po ukončení školy v roce 2008 našli zaměstnání, ale následně byli již v prvním roce zaměstnání propuštěni a jsou tedy zahrnuti v počtech nezaměstnaných mezi čerstvé absolventy.

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli středního vzdělání s výučním listem

V porovnání se zářím 2008 se výrazně zhoršila situace absolventů vyučených v oborech skupiny **23 Strojírenství a strojírenská výroba**, kde se počet nezaměstnaných absolventů v roce 2009 oproti předchozímu roku téměř zdvojnásobil. Nebylo by však korektní tvrdit, že absolventi strojírenských oborů jsou jednou ze skupin nejhůře zasaženou nezaměstnaností, protože dubnová hodnota míry jejich nezaměstnanosti, byla s 11,5 % stále ještě pod průměrem za kategorii díky tomu, že po pracovních s kvalifikací ve strojírenství byla v nedávném období ekonomického růstu obzvlášť vysoká poptávka.

Zhruba o polovinu narostl oproti září 2008 počet nezaměstnaných absolventů skupin **29 Potravinářství a potravinářská chemie**, **36 Stavebnictví, geodézie a kartografie** a **33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů**, které ročně produkují více než 1800 absolventů a jejichž míra nezaměstnanosti byla v dubnu 2009 nadprůměrná. O polovinu vzrostl také počet nezaměstnaných s čerstvým výučním listem v oboru skupiny **26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika**, produkující zhruba 3000 zpravidla snadno uplatnitelných absolventů (míra nezaměstnanosti v dubnu 2009 byla 9,0 %, což je hluboko pod mírou nezaměstnanosti v ostatních skupinách této kategorie).

Tab. 2: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s výučním listem dle skupin oborů vzdělání

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
23	Strojírenství a strojírenská výroba	280	878	766	1645	174 %	87 %
29	Potravinářství a potravinářská chemie	141	314	285	486	102 %	55 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a VT	115	329	271	505	136 %	53 %
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	217	493	411	732	89 %	48 %
33	Zpracování dřeva a výroba hud. nástrojů	131	366	302	531	131 %	45 %
41	Zemědělství a lesnictví	211	465	406	656	92 %	41 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	646	1544	1053	1972	63 %	28 %
69	Osobní a provozní služby	263	574	390	725	48 %	26 %
66	Obchod	254	478	379	577	49 %	21 %
31	Textilní výroba a oděvnictví	77	119	116	130	51 %	9 %
E+H	Střední vzdělání s výučním listem (E+H)	2487	5704	4512	8179	81 %	43 %

Pozn.: Uvedeny skupiny oborů s počty nezaměstnaných absolventů převyšujících 100 v září 2009.

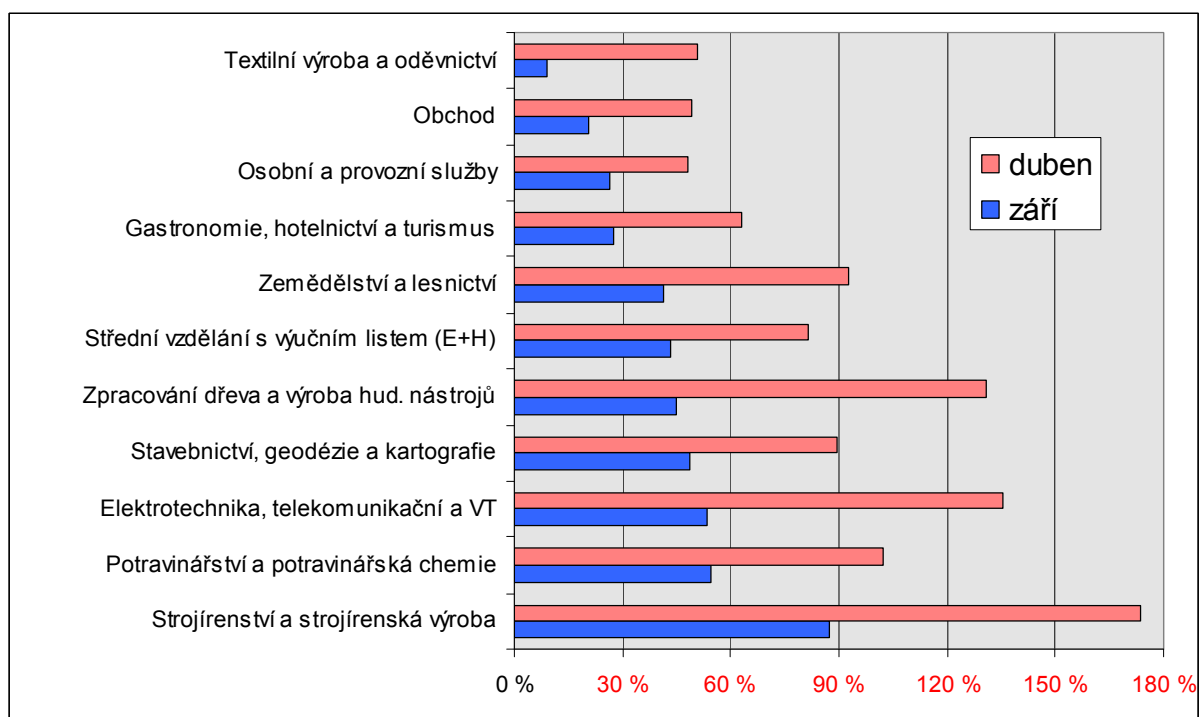
O viditelném zlepšení situace nelze bohužel hovořit u žádné ze skupin absolventů středního vzdělání s výučním listem, protože k meziročnímu úbytku nezaměstnaných (při dubnovém a zářijovém zjišťování) došlo pouze ve skupinách, které mají pravidelně velmi nízké počty absolventů a tedy i nezaměstnaných (např. 32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů, s pěti nezaměstnanými absolventy v září 2009).

Za zmínku stojí, že u početně velmi silných skupin absolventů **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**, **69 Osobní a provozní služby** a **66 Obchod**, jejichž míra nezaměstnanosti v dubnu 2009 mírně převyšovala průměr za danou kategorii vzdělání, bylo v září evidováno „jen“ o 20 až 30 % nezaměstnaných více než vloni.

Velmi nízký nárůst počtu nezaměstnaných nastal u skupiny **31 Textilní výroba a oděvnictví** (produkující zhruba 500 absolventů ročně), která je v posledních letech postižena vysokou mírou nezaměstnanosti (v dubnu 2009 přesáhla 21 %).

Z tabulky i následujícího grafu je zřejmé, že hlavní meziroční nárůst se odehrál již na konci roku 2008 a počátku 2009, což se projevuje ve výrazně vyšších dubnových meziročních nárůstech.

Obr. 2: Meziroční nárůsty počtů nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s výučním listem dle skupin oborů vzdělání

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli středního vzdělání s maturitní zkouškou ve vzdělávacích programech, jejichž součástí je odborný výcvik (L/0)

K 30. září úřady práce evidovaly 1 842 nezaměstnaných čerstvých absolventů této kategorie vzdělání.

V této kategorii nejvíce (o 133 %) narostl počet evidovaných nezaměstnaných absolventů **strojírenských oborů skupiny 23** a o 100 % (čili na dvojnásobek hodnoty ze září 2008) se zvýšil u skupiny **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**. Absolventi gastronomických oborů patří mezi skupiny více postižené nezaměstnaností, jejich míra nezaměstnanosti byla v dubnu 2009 (i 2008) v kategorii L/0 nadprůměrná (v roce 2008 měla 418 absolventů, jejich skupina je tedy relativně malá a o to významnější je vysoký počet nezaměstnaných, který byl evidován letos v září). Naproti tomu vzhledem k počtu absolventů strojírenských oborů této kategorie nelze počet 308 zářijových nezaměstnaných považovat za dramaticky vysoký.

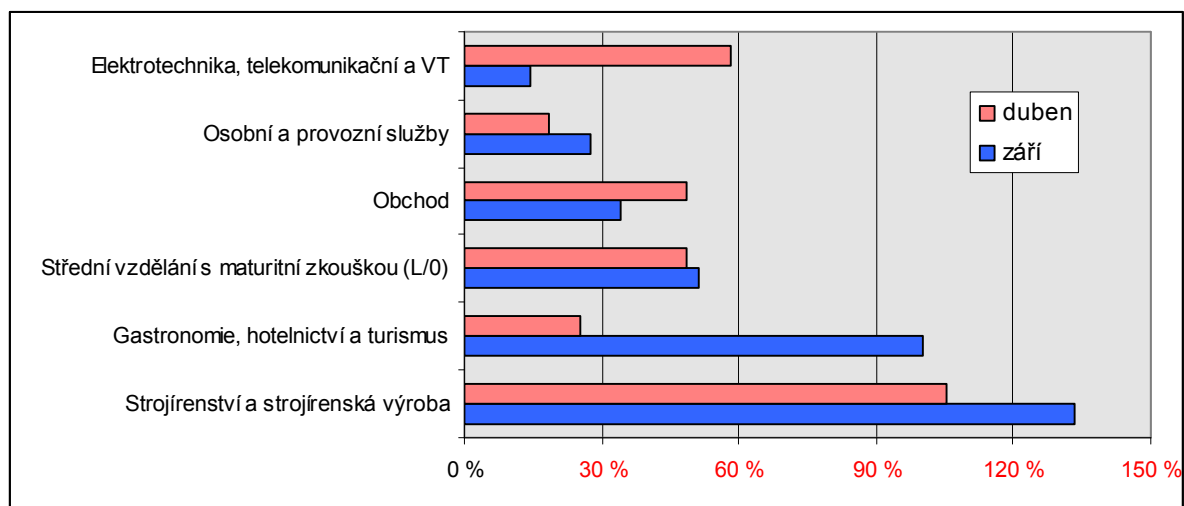
Tab. 3: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem dle skupin oborů vzdělání

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
23	Strojírenství a strojírenská výroba	56	132	115	308	105 %	133 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	43	73	54	146	26 %	100 %
66	Obchod	109	240	162	322	49 %	34 %
69	Osobní a provozní služby	103	217	122	277	18 %	28 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a VT	120	349	190	400	58 %	15 %
L/0	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (L/0)	523	1220	776	1842	48 %	51 %

Pozn.: Uvedeny skupiny oborů s počty nezaměstnaných absolventů převyšujících 100 v září 2009.

V dalších skupinách absolventů, z nichž zůstalo v září 2009 více než 100 nezaměstnaných byl vypočtený meziroční nárůst menší, nejvýše o 34 %. Ve skupině **26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika** se počet nezaměstnaných absolventů zvýšil jen o 15 % (čili o 51 osob více než v září loňského roku), což v porovnání s ostatními skupinami svědčí o přetrvávajícím zájmu ze strany zaměstnavatelů o tyto kvalifikace (v dubnu 2009 byla míra nezaměstnanosti pro tuto skupinu 8,7 %, což je pod průměrem za kategorii L/0).

Obr. 3: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem dle skupin oborů vzdělání

Při porovnání počtů nezaměstnaných absolventů skupiny **39 Speciální a interdisciplinární obory** ze září 2009 a 2008 vychází velmi prudký nárůst jejich počtu (až na 113, což odpovídá 4,5 násobku loňské hodnoty). Je to však dáno tím, že letošních absolventů bylo zhruba třikrát více než loňských.

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli odborného středního vzdělání s maturitní zkouškou (M)

K 30. září úřady práce evidovaly 6 110 nezaměstnaných čerstvých absolventů této kategorie vzdělání. Celkově však počty evidovaných nezaměstnaných čerstvých absolventů oborů této kategorie vzrostly jen relativně málo, o 20 %.

Nejvýrazněji vzrostly jejich počty ve skupinách oborů **82 Umění a užitě umění** a **78 Obecně odborná příprava**, kde v září bylo evidováno o 40–45 % nezaměstnaných absolventů těchto skupin více než vloni. Ve druhém případě však jde o obory Lyceí, kde byl

velký také meziroční přírůstek absolventů (o 40 %). Výrazný nárůst počtů nezaměstnaných absolventů byl i u hojně zastoupených skupin oborů, a to **41 Zemědělství a lesnictví, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus**, které letos evidovaly o třetinu nezaměstnaných absolventů víc než v září loňského roku. Absolventi zemědělských oborů mají situaci ztíženu navíc i vysokou mírou nezaměstnanosti, která v dubnu 2009 přesáhla 12% hladinu. Postavení těchto absolventů lze tedy označit v rámci kategorie M za ztížené.

Relativně málo (meziročně o 15 %) stoupl počet evidovaných nezaměstnaných absolventů jinak velmi početné skupiny **68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost** (vloni přes 1800 absolventů).

Počet evidovaných nezaměstnaných absolventů oborů skupiny **31 Textilní výroba a oděvnictví**, stoupl o 18 %, v září jich úřady práce evidovaly 105, což je vzhledem k velikosti skupiny (vloni 585 absolventů) velmi mnoho. Poměrně výrazněji se zhoršila situace pro novou vlnu absolventů téměř stejně početné skupiny **28 Technická chemie a chemie silikátů**, jejíž počet nezaměstnaných čerstvých absolventů meziročně stoupl o 53 %, nicméně stále nepřesahuje stovku (je jich zatím pouze 46).

Skupina **63 Ekonomika a administrativa**, která produkuje téměř 10 000 absolventů ročně, patří mezi skupiny s velmi nízkým nárůstem počtu nezaměstnaných oproti dubnu 2008 (o pouhých 9 %). V dubnu 2009 vykazovala míru nezaměstnanosti lehce pod hranici průměru za kategorii M a lze proto usuzovat, že schopnost trhu práce absorbovat novou vlnu absolventů této skupiny nebude v prostředí ekonomické krize o mnoho horší než byla u vln předchozích. Obdobně jsou na tom absolventi skupiny 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče.

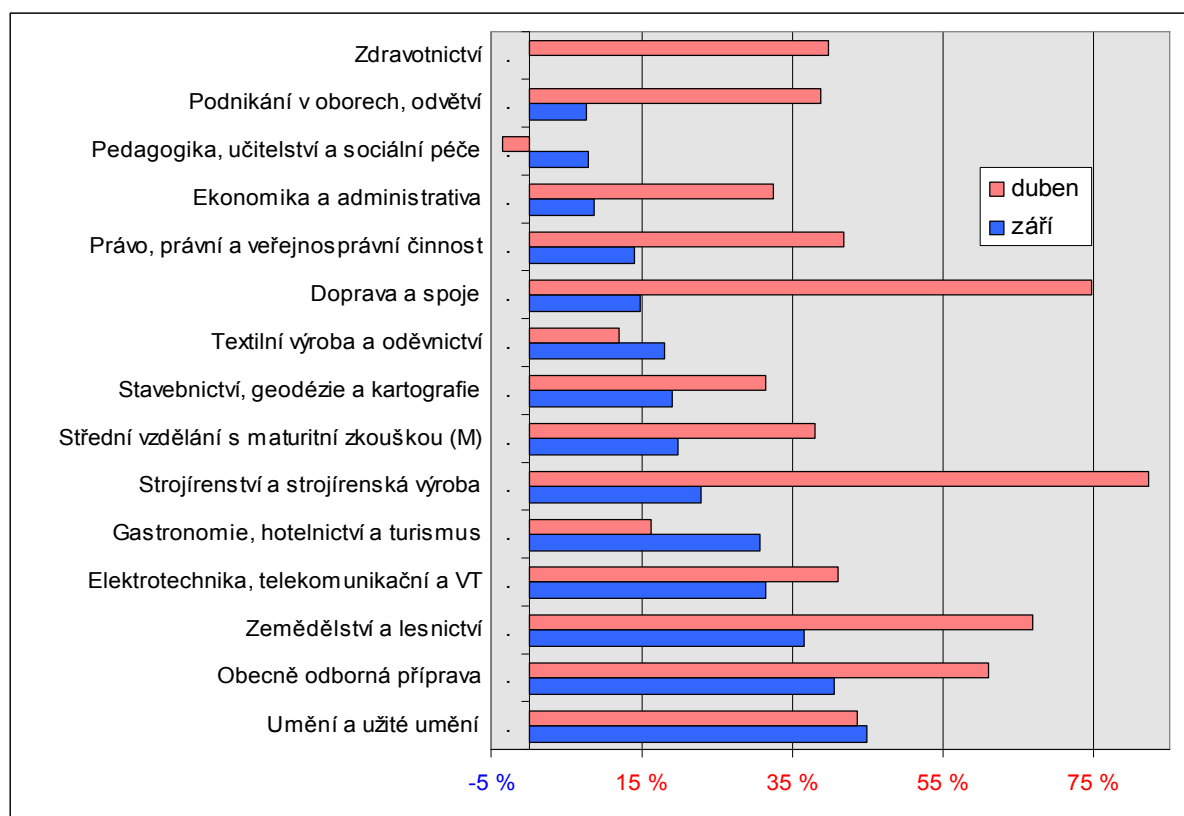
Počet nezaměstnaných čerstvých absolventů **zdravotnických oborů skupiny 53** byl letos v září shodný jako v loňském roce. Vzhledem k tomu, že míra nezaměstnanosti absolventů těchto oborů je i vzhledem k jejich vysokému počtu (vloni 3877) jednou z nejnižších vůbec, zdá se, že z hlediska uplatnitelnosti se ekonomická krize těchto absolventů nedotkla.

Tab. 4: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (bez odborného výcviku) dle skupin oborů vzdělání

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
82	Umění a užité umění	76	134	109	194	43 %	45 %
78	Obecně odborná příprava	115	193	185	271	61 %	40 %
41	Zemědělství a lesnictví	157	313	262	427	67 %	36 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a VT	222	346	313	455	41 %	32 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	228	433	265	566	16 %	31 %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	164	401	299	492	82 %	23 %
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	146	232	192	276	32 %	19 %
31	Textilní výroba a oděvnictví	50	89	56	105	12 %	18 %
37	Doprava a spoje	59	169	103	194	75 %	15 %
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost	117	295	166	336	42 %	14 %
63	Ekonomika a administrativa	571	1185	756	1288	32 %	9 %
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	143	306	138	330	-3 %	8 %
64	Podnikání v oborech, odvětví	224	443	311	477	39 %	8 %
53	Zdravotnictví	93	274	130	273	40 %	0 %
M	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (M)	2575	5098	3555	6110	38 %	20 %

Pozn.: Uvedeny skupiny oborů s počty nezaměstnaných absolventů převyšujících 100 v září 2009.

Obr. 4: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (bez odborného výcviku) dle skupin oborů vzdělání

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli středního vzdělání s maturitní zkouškou nástavbovým studiem (L/5)

Nezaměstnaných absolventů nástavbového studia po vyučení bylo v září 2009 celkem 2 468, což je o 35 % více než předchozí rok. Největší zastoupení mezi nimi má skupina **64 Podnikání v oborech, odvětví**, která produkuje více než polovinu absolventů kategorie nástaveb. Letos v září vykázala tato skupina téměř o 370 nezaměstnaných (čili 35 %) více než vloni.

Tab. 5: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů nástavbového studia dle skupin oborů vzdělání

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
33	Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	29	68	33	110	14 %	62 %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	25	110	63	166	152 %	51 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	35	139	51	206	46 %	48 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a VT	43	147	68	202	58 %	37 %
64	Podnikání v oborech, odvětví	371	1053	584	1422	57 %	35 %
L/5	Střední vzdělání s maturitní zkouškou (L/5)	652	1832	965	2468	48 %	35 %

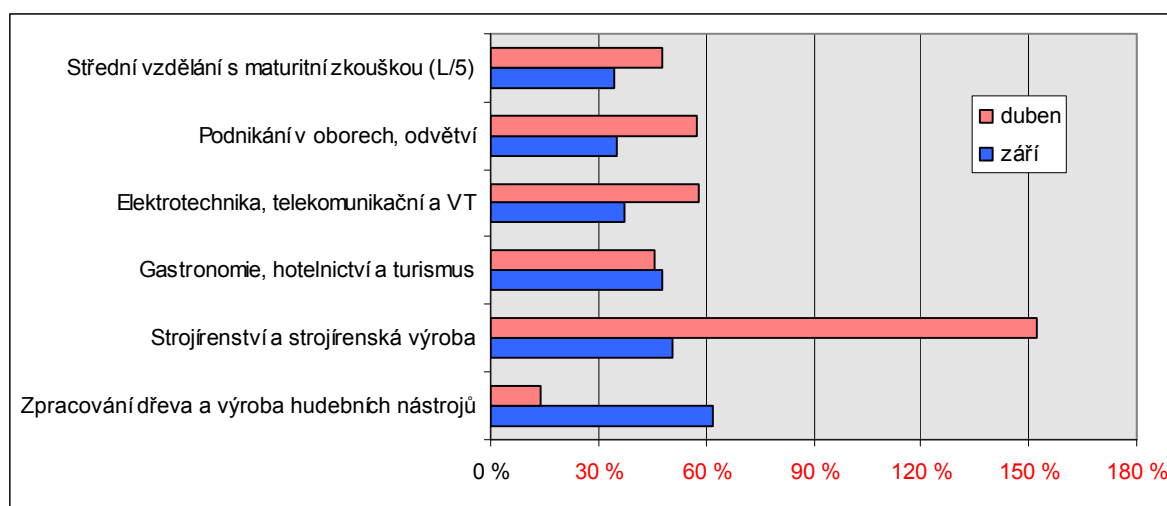
Pozn.: Uvedeny skupiny oborů s počty nezaměstnaných absolventů převyšujících 100 v září 2009.

Dalšími skupinami, ve kterých je evidována více než stovka nezaměstnaných jsou **33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů**, **23 Strojírenství a strojírenská výroba**, **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** a **26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika**. U všech těchto skupin byl zaznamenán výrazný nárůst počtu nezaměstnaných oproti září 2008, v rozmezí od 37 do 62 %. Jedná se o skupiny absolventů,

jejichž míra nezaměstnanosti byla v dubnu mírně pod průměrem za kategorii L/5. Počty absolventů těchto skupin oborů patří mezi vyšší (až na výjimku – skupinu 33 se třemi stovkami absolventů), většinou přes 500.

Za zmínku stojí meziroční 12% pokles počtu nezaměstnaných absolventů u skupin **63 Ekonomika a administrativa** a **66 Obchod**. Jedná se o skupiny oborů produkující okolo 300 absolventů ročně, počty nezaměstnaných jsou v řádu desítek (82 pro Ekonomiku a administrativu a 66 pro Obchod).

Obr. 5: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů nástavbového studia dle skupin oborů vzdělání

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli středního vzdělání s maturitní zkouškou v gymnaziálním vzdělávání (K)

Počet nezaměstnaných gymnazistů byl v dubnu 2009 dokonce o něco nižší než předchozí rok, v září však narostl a převýšil loňskou zářijovou hodnotu o 18 %. Gymnazisté jsou při hledání zaměstnání znevýhodněni nedostatečnou profilací a minimem praktických zkušeností, nicméně vzhledem k celkovému počtu absolventů těchto oborů (zhruba 24 tisíc) je počet 529 nezaměstnaných v září 2009 zatím stále velice nízký, protože většina využívá možnosti pokračovat ve vzdělávání na terciární úrovni.

Tab. 6: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů gymnaziálního studia

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
79	Obecné vzdělávání - gymnaziální (K)	615	449	586	529	-5 %	18 %

Počty nezaměstnaných absolventů škol, kteří dosáhli vyššího odborného vzdělání (N)

V září 2009 bylo evidováno 949 nezaměstnaných čerstvých absolventů VOŠ, což bylo o 17 % více než ve stejném období loňského roku.

Výrazně největší počty absolventů VOŠ produkují skupiny **63 Ekonomika a administrativa** a **53 Zdravotnictví**. Počty nezaměstnaných absolventů se vzhledem k září 2008 meziročně naštěstí příliš nezvýšily, především pro absolventy zdravotnických oborů je šance na uplatnění obdobná jako vloni.

Výrazně se zvýšily počty nezaměstnaných absolventů skupin **23 Strojírenství a strojírenská výroba** (a to o 80 %), **26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní**

technika (o 55 %), přičemž vzhledem k tomu, že již dubnová míra nezaměstnanosti loňských absolventů přesahovala průměr za kategorii N, je nová vlna absolventů v poměrně obtížném postavení. Další skupinou, jejíž počet nezaměstnaných absolventů se meziročně výrazněji zvýšil je **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** (o 39 %).

Mírný pokles počtu nezaměstnaných zaznamenala skupina **64 Podnikání v oborech, odvětví**, která představuje zhruba 370 absolventů ročně, z nichž 39 bylo v září 2009 evidováno jako uchazeči o zaměstnání. Jedná se o skupinu, která měla v dubnu 2009 velmi nízkou míru nezaměstnanosti, pouhých 3,8 %.

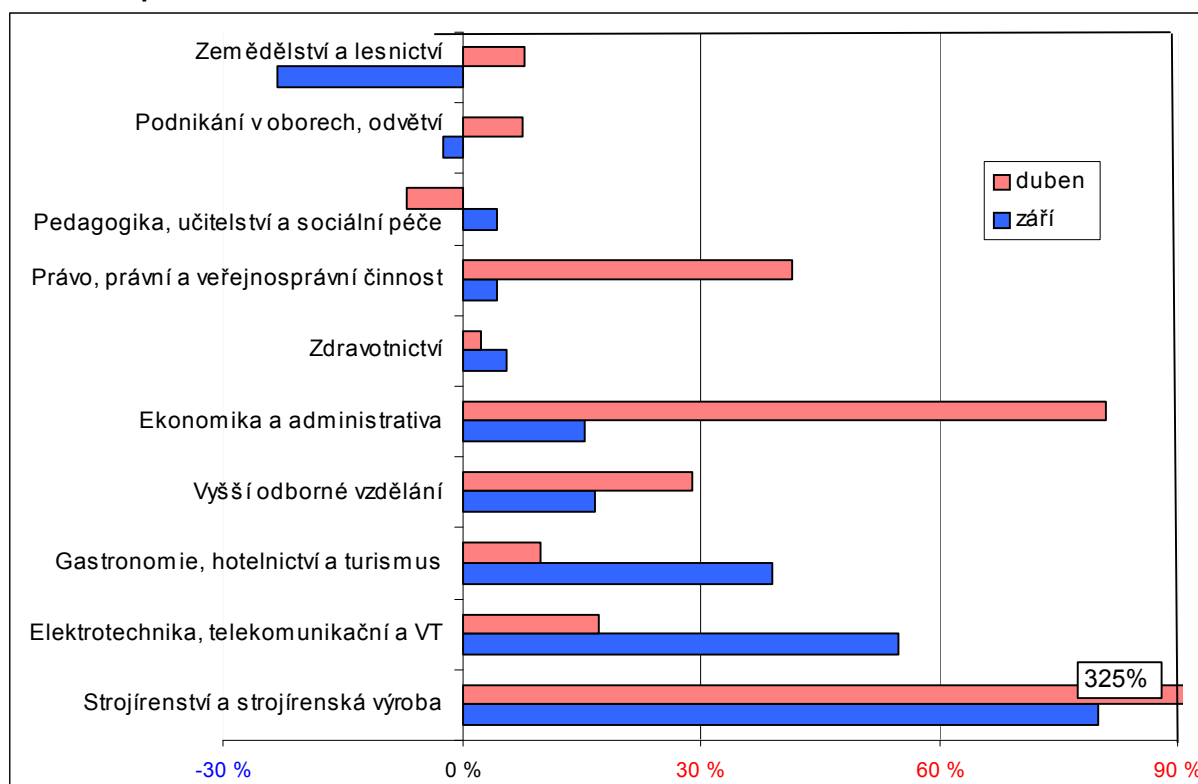
Výrazný pokles počtu nezaměstnaných zaznamenala skupina **41 Zemědělství a lesnictví**, která ještě v dubnu 2009 vykazovala velmi vysokou míru nezaměstnanosti (z jejichž 185 absolventů zůstalo v dubnu 14,6 % bez zaměstnání). V obou případech však budou nižší i počty absolventů, což tento úspěch poněkud snižuje.

Tab. 7: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů vyššího odborného studia dle skupin oborů vzdělání

Skup. oborů	Název skupiny oborů	duben 08	září 08	duben 09	září 09	duben meziroč. změna	září meziroč. změna
23	Strojírenství a strojírenská výroba	4	20	17	36	325 %	80 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a VT	29	51	34	79	17 %	55 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	20	59	22	82	10 %	39 %
63	Ekonomika a administrativa	68	180	123	208	81 %	16 %
53	Zdravotnictví	42	71	43	75	2 %	6 %
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost	24	91	34	95	42 %	4 %
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	29	117	27	122	-7 %	4 %
64	Podnikání v oborech, odvětví	13	40	14	39	8 %	-3 %
41	Zemědělství a lesnictví	25	43	27	33	8 %	-23 %
N	Vyšší odborné vzdělání	316	814	408	949	29 %	17 %

Pozn.: Uvedeny skupiny oborů s počty nezaměstnaných absolventů převyšujících 30 v září 2009.

Obr. 6: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných absolventů vyššího odborného studia dle skupin oborů vzdělání

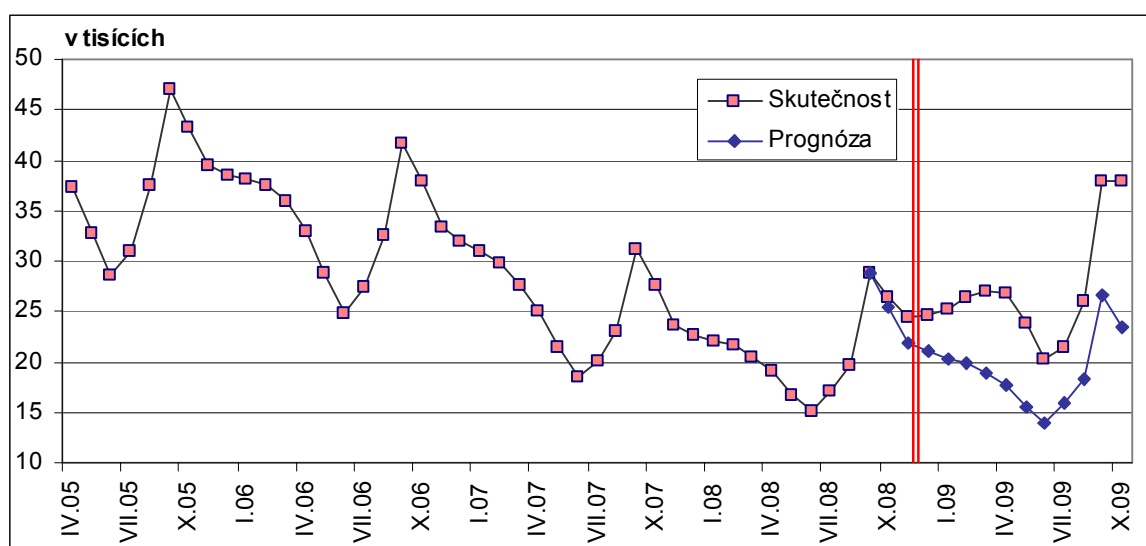

Na závěr zprávy

Ekonomická krize vážně omezila zájem zaměstnavatelů o absolventy škol, zejména o vyučené, který byl v době vrcholící prosperity přímo enormní. Absolventi škol zřejmě nejvíce doplácí na nárůst nezaměstnanosti, protože pro zaměstnavatele je vždy jednodušší nepřijmout zájemce o zaměstnání než propouštět zaměstnance.

Z grafu v předchozím textu je patrná i skutečnost, že mnohem vyšší nárůsty počtů nezaměstnaných jsou vykazovány mezi dubnovými termíny. To je dáno prudkou změnou způsobenou hospodářskou krizí – obrovský nedostatek pracovních sil a velké požadavky zaměstnavatelů na absolventy se právě v období mezi dubnem 2008 a dubnem 2009 překlápily do opačné situace – nástup nezaměstnanosti a výrazný pokles nabídky volných míst. Dvojitá čára označuje začátek hospodářské krize, kdy v průběhu období od září 2008 do dubna 2009 místo běžné absorpce absolventů trhem práce docházelo k jejich propouštění a nárůstu jejich nezaměstnanosti.

Obrázek 7: Prognózaný a skutečný vývoj počtu nezaměstnaných absolventů škol (červen 2005– září 2009)

Obrázek 7, převzatý z poslední publikace¹ a doplněný o nová data, ukazuje pro krizové období jednak prognózaný průběh (tak by měl vývoj vypadat podle každoročního průběhu absorpce v předchozích letech), jednak skutečnost ukazující nárůst počtu nezaměstnaných absolventů. Poslední údaje ukazují **prudký nárůst počtu nezaměstnaných absolventů s příchodem nové vlny absolventů v létě 2009**. Na druhou stranu je možno konstatovat, že situace v roce 2005 byla ještě nepříznivější a rozhodující pro postavení absolventů bude průběh absorpce v následujícím ročním období. Varující je ale skutečnost, že **mezi zářím a říjnem 2009 poklesl počet nezaměstnaných absolventů oproti předchozím letům jen nepatrně**.

Volných pracovních míst celkově je v ekonomice letos v říjnu 35 803 (ke konci září jich bylo 38 844), z toho jen 4 542 je uváděno jako místa vhodná i pro absolventy. V říjnu 2008 bylo 130 124 volných pracovních míst (ke konci září jich bylo 139 557), z toho 21 322 pro absolventy. Z toho vyplývá, že nezaměstnaní absolventi z letošní vlny musejí počítat s tím, že budou **hledat zaměstnání déle** než jejich předchůdci minulý rok, kteří hledali uplatnění na počátku ekonomické krize, tedy v době, kdy pracovních míst bylo v porovnání s letošním rokem ještě výrazně více.

¹ Chamoutová, D.: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009, NÚOV, Praha 2009.

V textu zprávy upozorňujeme na situace absolventů jednotlivých stupňů vzdělání i oborů vzdělání v pohledu porovnávání nárůstů počtu nezaměstnaných. Samotné počty nezaměstnaných nejsou pro porovnání příliš vhodné, protože důležitým východiskem pro porovnání je počet absolventů konkrétní skupiny oborů – to umožňuje stanovit míru nezaměstnanosti jako objektivní měřítko problémů. Porovnání nárůstů je sice poněkud objektivnějším východiskem pro porovnávání než jsou počty absolventů, ale ani vysoký nárůst, pokud mu předcházela nízká míra nezaměstnanosti, nevizuje výrazné problémy.

V rámci předložené zprávy byla snaha uváděné údaje v zajímavých či extrémních případech porovnávat s výchozí mírou nezaměstnanosti či s výraznými změnami v počtech absolventů (které vyplývají např. z přeřazení frekventovaného oboru do jiné skupiny oborů).

Na závěr považujeme za účelné ještě upozornit na problematickou situaci absolventů škol **na základě odhadů počtů absolventů jednotlivých kategorií vzdělání** ve spojitosti s údaji o přechodu absolventů do terciárního vzdělávání. Vycházíme přitom jednak z údajů o počtech žáků v posledních ročnících, jednak ze studie o přechodu absolventů středních škol do terciárního vzdělávání². Přestože jsou zejména data o přechodu do terciárního vzdělávání staršího data, lze uvedené údaje považovat za skutečně kvalifikovaný odhad³.

Tab. 8. Odhady míry nezaměstnanosti absolventů středního vzdělávání a absolventů SV přecházejících na trh práce v září 2009

	Kategorie vzdělání	Počet absolventu 09 - odhad	Míra nezaměstnanosti	Pokračují ve vzdělávání prezenčně	Počet absolventů na trh práce	Míra nezaměstnanosti
E+H	SV s výučním listem (E+H)	32000	25%	30-32 %	22400-21760	37-38%
L0	SV s maturitní zkouškou (L/0)	7000	26%	35-40 %	4550-4200	40-44%
L5	SV s maturitní zkouškou (L/5)	7000	35%	18-20 %	5740-5600	43-44%
M	SV s maturitní zkouškou (M)	45000	14%	55-60 %	20250-18000	30-34%
K	SV s MZ - gymnaziální (K)	25000	2%	90-95 %	2500-1250	21-42%

L/0 – střední vzdělání s maturitní zkouškou, kde součástí vzdělávání je odborný výcvik

L/5 – nástavbové studium po vyučení

Situace absolventů, kteří skutečně odcházejí na trh práce, je skutečně problematická. Asi **40% vyučených**, kteří odcházejí na trh práce zůstává nezaměstnaných, a to jak v případě kdy jsou **pouze vyučení, nebo získali maturitu** – ať již v nástavbovém studiu nebo ve čtyřletém maturitním studiu, které zahrnuje odborný výcvik.

Poněkud lepší je situace absolventů maturitního studia, které neobsahuje odborný výcvik, tedy klasického maturitního studia na středních odborných školách. Přesto skutečnost, že **třetina těchto absolventů zůstává bez zaměstnání** je také znepokojující.

U absolventů gymnázií je velký rozptyl odhadované míry nezaměstnanosti, daný tím, že je obtížně přesněji určit podíl těch, kteří pokračují ve studiu.

Další situace nezaměstnaných absolventů se bude odvíjet od toho, jak se jim bude dařit získat zaměstnání. I když situace v jednotlivých skupinách oborů i oborech vzdělání je rozdílná, je na odpovědnosti zaměstnavatelů, aby v oborech, kde měli velký nedostatek pracovníků a kam se jim podařilo postupně převést zájem žáků, nedošlo k jejich výraznému zklamání. Jsou podniky, kde i v současné situaci podporují studium v dříve nedostatkových oborech, podstatné ale bude, aby žáci po absolvování zde skutečně získali zaměstnání.

² Kleňhová, M. – Vojtěch, J.: Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání. NÚOV, Praha 2006. Uvedená publikace i další informace jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi škol a trh práce nebo na www.nuov.cz v sekci Vzdělávání a trh práce.

³ Při určování podílu pokračujících ve vzdělávání bereme v úvahu u vyučených jejich podíl odcházejících do nástavbového studia, u maturantů jejich podíl odcházejících studovat do vyššího odborného vzdělávání a do vysokoškolského studia.

